

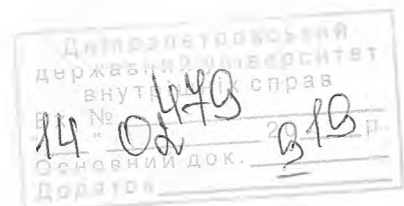
До спеціалізованої вченої ради Д 08.727.02
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ
49005, м. Дніпро, просп. Гагаріна, 26

ВІДГУК
офіційного опонента Дрозд Валентини Георгіївни

на дисертацію Костирі Олександра Миколайовича «Криміналістична характеристика та особливості розслідування грабежів і розбоїв, учинених раніше засудженими особами», поданої на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук (доктора філософії) зі спеціальності 12.00.09 – кримінальний процес та криміналістика; судова експертиза; оперативно-розшукова діяльність

Розслідування кримінальних правопорушень вимагає від працівників правоохоронних органів чіткої підготовки та ефективного реагування. Тому необхідність розробки окремих методик розслідування окремих злочинів є першочерговим завданням вчених-криміналістів. Адже завдяки цьому можлива алгоритмізація порядку проведення слідчих (розшукових), негласних (слідчих) розшукових та інших процесуальних дій. Загалом, діяльність державних інституцій повинна бути направлена на забезпечення прав і свобод людини. А корисливі злочини завжди були найбільш поширеними, і зараз їхня кількість дедалі збільшується.

Найбільш поширеними кримінально-караними посяганнями в Україні слід вважати злочини проти власності. Серед них виділяються грабежі та розбої тим, що крім безпосереднього об'єкта посягання, ймовірними об'єктами можуть бути невід'ємні права людини: право на життя та здоров'я. В зв'язку з цим збільшується негативний ефект від вчинення досліджуваних діянь. Крім того, у випадках вчинення визначених кримінальних правопорушень раніше засудженими особами виникає ефект рецидиву та утворення стабільної антисоціальної установки у правопорушників й окремих громадян, що піддаються негативному впливу.

Враховуючи, що наукове дослідження О.М. Костирі покликане усунути існуючі у цьому напрямку прогалини, **актуальність теми дисертації** не викликає сумнівів. (стор. 22-24 дис., стор. 1-2 автореф.)

Дисертацію виконано відповідно до Переліку пріоритетних напрямів наукового забезпечення діяльності Національної поліції України на період 2015-2019 рр., затвердженого наказом МВС України від 16.03.2015 № 275, а також відповідно до загальноуніверситетської наукової теми Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ «Теорія і практика застосування кримінально-правових і кримінально-процесуальних норм, кримінологічних, криміналістичних заходів протидії злочинності в Україні» (державний реєстраційний номер 0112U003551).

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації, їхня достовірність. Ознайомлення з дисертацією та її авторефератом дає підстави стверджувати, що наукова праця містить необхідні для такого дослідження компоненти – критичний аналіз досягнень більшості попередніх дослідників цієї та суміжних проблем, увагу до зарубіжного досвіду, належну апробацію результатів наукового дослідження.

Основні положення, висновки та рекомендації, що сформульовані автором у дисертації, в тому числі й ті, що віднесені ним до наукової новизни, мають відповідний рівень обґрунтованості. Цього вдалося досягти шляхом використання широкого кола наукової літератури та результатів емпіричних досліджень.

Автореферат за своїм змістом відповідає основним положенням дисертації та повністю відображає зміст, основні положення, висновки та пропозиції, які сформульовані у роботі. Оформлення дисертації та автореферату відповідає встановленим МОН України вимогам.

Науковий апарат рецензованої дисертації та її автореферату є достатньо високим, матеріал викладений чітко, доступно та юридично грамотно. Позиції, які відстоює автор, ґрунтуються на наявних досягненнях науки кримінального

процесу та криміналістики, положеннях суміжних дисциплін. Свої думки, висновки, пропозиції О.М. Костиря підтверджує фактами, критичним аналізом чинного кримінально-процесуального законодавства, вже висловленими в юридичній літературі позиціями учених з відповідного приводу.

Детальний й аргументований розгляд окремих питань теми наукового дослідження дозволив дисертантові висловити певну кількість пропозицій щодо: побудови структури криміналістичної характеристики грабежів і розбоїв, учинених раніше засудженими особами, в якій послідовно охарактеризовано такі її елементи як способи вчинення злочину, предмет злочинного посягання, обстановка вчинення злочину, слідова картина вчинення злочинних дій, особа потерпілого та особа злочинця (рецидивіста).

З огляду на зазначене було виділено типові способи учинення злочину та предмет злочинного посягання; окреслено обстановку та слідову картину грабежів і розбоїв, учинених раніше засудженими особами; розкрито криміналістично значимі ознаки особи потерпілого та злочинця; сформульовано типові слідчі ситуації початкового етапу розслідування досліджуваної категорії кримінальних правопорушень.

Крім того, було надано рекомендації з криміналістичного забезпечення проведення окремих слідчих (розшукових) дій, спрямованих на вилучення інформації з матеріальних (обшук), особистісних (одночасний допит раніше допитаних осіб) та змішаних (пред'явлення для впізнання, слідчий експеримент) джерел, зокрема, для більш ефективного їх проведення шляхом використання відповідних спеціалістів і тактичних прийомів.

Методологія дисертаційного дослідження вибрана вірно. Аналізуючи основні положення і висновки дисертації, можна стверджувати, що дисертант володіє методологією наукового аналізу складних наукових проблем теорії і практики юридичної науки.

Слід акцентувати увагу і на достатньому **емпіричному матеріалі**, який цілком відповідає вимогам репрезентативності. Так, емпіричну основу дослідження становлять офіційні дані статистичної звітності Генеральної

прокуратури і МВС України та результати узагальнення оперативної, слідчої й судової практики за 2012-2018 рр.. Зокрема, здійснено вивчення й аналіз матеріалів 127 кримінальних справ та 463 кримінальних проваджень за фактами вчинення грабежів та розбоїв раніше засудженими особами (Вінницька, Волинська, Дніпропетровська, Донецька, Закарпатська, Запорізька, Київська, Львівська, Миколаївська, Одеська, Полтавська, Чернігівська та Херсонська області); також проаналізовано зведені результати анкетування 89 працівників прокуратури, 311 слідчих, 178 працівників оперативних підрозділів та 61 працівника експертних установ МВС України. Під час дослідження використано власний досвід роботи у правоохоронних органах України (стор. 26 дис.).

Об'єкт і предмет дисертаційного дослідження сформульовані вдало і відповідають вимогам МОН України. Об'єктом дослідження є кримінальні процесуальні відносини, що виникають у діяльності правоохоронних органів України при розслідуванні грабежів і розбоїв, учинених раніше засудженими особами. Предметом дослідження є криміналістична характеристика та особливості розслідування грабежів і розбоїв, учинених раніше засудженими особами (стор. 24 дис., стор. 3 автореф.).

Сформульовані у дисертації **наукові положення, висновки та рекомендації** мають належний рівень обґрунтованості й достовірності, що забезпечується досить вдалою й продуманою структурою наукової розробки, логікою викладення матеріалу, потужним масивом законодавчої, емпіричної та джерельної бази. В цілому, структура дисертації є логічно побудованою та ґрунтується на комплексному підході до вирішення проблем організації і тактики розслідування грабежів і розбоїв, учинених раніше засудженими особами. Сформульовані дисертантом висновки до розділів наукової розробки та загальні висновки дисертації у своїй більшості є переконливими.

Мета і завдання дослідження. Метою дослідження є вирішення конкретного наукового завдання з розробки окремої методики розслідування грабежів і розбоїв, учинених раніше засудженими особами. Різновекторність та комплексність мети визначили потребу розв'язання таких задач: сформулювати

структуру криміналістичної характеристики грабежів і розбоїв, учинених раніше засудженими особами; систематизувати способи вчинення злочину, а також розкрити наповнення предмету злочинного посягання, обстановки та слідової картини вчинення досліджуваного кримінального правопорушення; виокремити віктимологічні групи потерпілих та виділити типові ознаки особи злочинця; сформулювати типові слідчі ситуації при розслідуванні грабежів і розбоїв, учинених раніше засудженими особами; розкрити особливості проведення огляду, освідування та допиту різних категорій осіб; конкретизувати криміналістичне забезпечення проведення пред'явлення для впізнання та одночасного допиту раніше допитаних осіб; визначити особливості організації і тактики проведення обшуку та слідчого експерименту з'ясувати форми використання спеціальних знань при розслідуванні грабежів і розбоїв, учинених раніше засудженими особами. Вказану мету в процесі дослідження, на нашу думку, було досягнуто, а завдання повністю виконано.

Достовірність і новизна наукових положень, висновків та рекомендацій. Наукова новизна отриманих результатів визначається тим, що дисертація є першим у вітчизняній науці криміналістики монографічним комплексним дослідженням методики розслідування грабежів і розбоїв, учинених раніше засудженими особами. Як результат проведеного дослідження необхідно вказати ряд наукових положень, висновків та рекомендацій, які характеризуються вагомим теоретичним і практичним значенням, а також визначаються відповідною науковою новизною. На нашу думку, найбільш вагомими теоретичними й практичними положеннями дисертації є:

Сформульовано типові слідчі ситуації початкового етапу розслідування грабежів та розбоїв, учинених раніше засудженими особами: 1) грабіжники затримані на місці події, наявна повна інформація стосовно факту та обставин вчинення правопорушення; 2) грабіжники затримані під час проведення комплексу заходів по «гарячих слідах», наявна певна інформація стосовно факту та обставин вчинення правопорушення; 3) грабіжники зникли з місця події, наявна певна інформація стосовно факту та обставин вчинення правопорушення,

є потерпілий та свідки; 4) грабіжники зникли з місця події, наявна обмежена інформація стосовно факту та обставин вчинення правопорушення, є потерпілий, свідки відсутні; 5) грабіжники зникли з місця події, є потерпілий, свідки відсутні, відсутня інформація стосовно факту та обставин вчинення правопорушення.

Окреслено елементи структури даних щодо обстановки вчинення злочину шляхом побудови кореляційних зв'язків між окремими її складовими: що характеризують час вчинення (час доби, день тижня, пора року) та характеризують місце вчинення (місце вчинення, тип населеного пункту, умови вчинення).

Виокремлено окремі домінанти щодо визначення змісту та співвідношення понять «організація» та «планування» розслідування, понятійного апарату та змістовної частини слідчої ситуації, можливостей вирішення на їх основі тактичних завдань розслідування грабежів і розбоїв, учинених раніше засудженими особами.

У першому розділі «Криміналістична характеристика грабежів і розбоїв, учинених раніше засудженими особами» дисертант висвітлює сутність досліджуваної наукової категорії, а також надає характеристику окремим її елементам.

У другому розділі «Початковий етап розслідування грабежів і розбоїв, учинених раніше засудженими особами» автором визначено порядок дій працівників поліції відповідно до конкретних ситуацій розслідування, а також особливості проведення початкових слідчих (розшукових) дій.

У третьому розділі «Подальший етап розслідування грабежів і розбоїв, учинених раніше засудженими особами» О.М. Костиря дослідив організаційно-тактичні основи проведення слідчих (розшукових) дій, зокрема, пред'явлення для впізнання, одночасного допиту раніше допитаних осіб, обшуку та слідчого експерименту. Також здобувач охарактеризував особливості використання спеціальних знань в досліджуваній категорії кримінальних проваджень.

Практичне значення одержаних результатів полягає у тому, що

викладені й аргументовані в дисертації теоретичні положення, висновки і рекомендації впроваджені та використовуються у: науковій діяльності – як підґрунтя для подальшої наукової розробки й вирішення проблем методики розслідування окремих видів злочинів та напрямів боротьби із грабежами і розбоями (акти впровадження Університету митної справи та фінансів від 21.06.2018, Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ від 25.06.2018); освітньому процесі – при викладанні навчальних дисциплін «Криміналістика», «Організація розслідування злочинів», «Кримінальний процес», «Оперативно-розшукова діяльність», «Тактичні особливості проведення слідчих дій», а також при підготовці підручників, лекцій і навчально-методичних матеріалів, проведенні семінарів і практичних занять з кримінального процесу, криміналістики та оперативно-розшукової діяльності (акти впровадження Відкритого міжнародного університету розвитку людини «Україна» від 29.03.2018, Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ від 31.05.2018); практичній діяльності – для удосконалення діяльності оперативних, слідчих та експертних підрозділів Національної поліції України (акти впровадження Дніпропетровської місцевої прокуратури № 1 Дніпропетровської області від 17.11.2017, слідчого управління ГУНП в Дніпропетровській області від 24.05.2018, Дніпропетровського НДЕКЦ МВС України від 18.06.2018), а також при проведенні практичних занять у системі службової підготовки, на курсах підвищення кваліфікації.

Повнота викладення наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації та в опублікованих працях. Основні результати дослідження опубліковано у дванадцяти наукових публікаціях за темою дисертації, з яких: п'ять – у наукових журналах та збірниках наукових праць, визначених МОН України як фахові видання з юридичних наук, та одна – у періодичному виданні іншої держави; шість тез доповідей на науково-практичних конференціях, семінарах та круглих столах (стор. 7 автореф.)

Важливість для юридичної науки, одержаних автором дисертації результатів. Дисертаційне дослідження О.М. Костирі має теоретико-

прикладний характер, тому його значення може бути виявлене як у сфері подальших наукових досліджень, так і правоохоронній практиці.

Позитивно оцінюючи науково-теоретичну і практичну значимість дисертаційного дослідження О.М. Костирі, її наукову новизну та можливість використання пропозицій і рекомендацій дисертанта для вдосконалення досудового розслідування, практики його застосування, системи протидії злочинності в цілому, необхідно зазначити, що наукова розробка не позбавлена окремих вад, низка положень мають дискусійний характер чи викликають певні зауваження, які вимагають додаткової аргументації в процесі захисту.

1. У підрозділі 1.1 «Структура криміналістичної характеристики грабежів і розбоїв, учинених раніше засудженими особами» О.М. Костиря на основі узагальнення наукових розробок досліджує сутність цієї наукової категорії (стор. 31-39 дис.). В той же час, здобувач не вказує, як саме він розуміє сутність криміналістичної характеристики. Вважаємо за доцільне озвучити свою позицію на захисті дисертаційного дослідження.

2. Підрозділ 2.1 «Типові слідчі ситуації при розслідуванні грабежів і розбоїв, учинених раніше засудженими особами» присвячений дослідженню конкретних ситуацій, а також розробці алгоритму дій за рішенням кожної з них (стор. 92-104 дис.). Але при висвітленні означених питань О.М. Костиря не визначив перелік обставин, що підлягають встановленню при розслідуванні досліджуваної категорії кримінальних правопорушень. На нашу думку, зазначений аспект надав би підрозділу більш завершений вигляд.

3. У підрозділі 3.2 «Організація і тактика проведення обшуку та слідчого експерименту» О.М. Костиря надає характеристику організаційно-тактичним особливостям проведення відповідних слідчих (розшукових) дій. В той же час, автор оминув увагою особливості тимчасового вилучення майна в досліджуваній категорії кримінальних проваджень. Ми вважаємо, що проведення цієї процесуальної дії в даному розрізі має відповідні характерні особливості. Тому висвітлення цього питання, на нашу думку, може мати місце в подальших дослідженнях здобувача.

Втім, висловлені зауваження мають дискусійний, уточнюючий і не принциповий характер, у своїй сукупності вони не впливають на загальну позитивну оцінку представленої дисертації, яка є завершеним науковим дослідженням, де вирішується низка проблемних питань щодо удосконалення основ розслідування грабежів і розбоїв, учинених раніше засудженими особами. Зміст роботи, об'єкт і предмет дослідження, основні положення і результати дисертації цілком відповідають заявленій науковій спеціальності. Дисертація є самостійною роботою, пройшла належну апробацію.

ВИСНОВОК

Дисертація на тему «Криміналістична характеристика та особливості розслідування грабежів і розбоїв, учинених раніше засудженими особами», що подана на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук (доктора філософії) (спеціальність 12.00.09 – кримінальний процес та криміналістика; судова експертиза; оперативно-розшукова діяльність), безумовно є завершеним оригінальним монографічним дослідженням, яке цілком відповідає вимогам пунктів 9, 11, 13 «Порядку присудження наукових ступенів», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 24 липня 2013 р. № 567, а її автор, Костиря Олександр Миколайович, заслуговує на присудження наукового ступеня кандидата юридичних наук.

Офіційний опонент:

Провідний науковий співробітник

2-го науково-дослідного відділу

науково-дослідної лабораторії проблем

правового та організаційного забезпечення діяльності

Міністерства Державного науково-дослідного

інституту МВС України,

кандидат юридичних наук, доцент

В.Г. Дрозд

Підпис Ф.І. Дрозд
Завідувач

Заступник керівника МВУ
МВС України

Л.В. Орбанко